

EKURE UTOM EDIFIAK MBQP ITIE-UKPONO ABASI

Ezra 4:1-24; 5:1-17; 6:1-22.

QYQHỌ UKPEP-ŃKPỌ 429

Eke Ikpọ Owo

IKỌ IBUOT: “Mmebeñe Jehovah ñkpọ kiet, ndien nyeyom enye; nte nduñ ke ufọk Jehovah ke ofuri uwem mi” (Psalm 27:4).

I Ubiọñọ

- 1 Mme asua mme Jew ema enam nte ñkpọ emi mmọ eyomde ndiñwam ke ndibọp Itie-ukpono Abasi, Ezra 4:1, 2.
- 2 Mme Jew ikpekọbọhọ uwem ito mme okpono-ndem, Ezra 4:3.
- 3 Mme andidu ke obio oro ema enam idem emem mbon Judah enyuñ ewet ikọ nsu ebaña mmọ enọ edidem, Ezra 4:4-16.
- 4 Edidem ama onyime ete etre utom oro, Ezra 4:17-24.

II Mme Andinọ Uñwam

- 1 Ke ini obufa edidem akakarade Abasi ama ọdọñ mme anditiñ ntiñ-nnim ikọ ete esọñọ mme adasuñ idem man efiak etọñọ ndibọp, Ezra 5:1, 2; Haggai 1:12-14.
- 2 Andikara ama afiak edibup ñkpọ abaña edibọp ufọk oro, Ezra 5:3, 4.
- 3 Owo ikekemeke nditre utom tutu odudu oto Darius, Ezra 5:5-17.

III Ewuhọ Darius

- 1 Ema eduñọre eyom ewuhọ emi edidem Cyrus ọkọñọde ete efiak ebọp Itie-ukpono Abasi, Ezra 6:1-5.
- 2 Edidem Darius onyime ewuhọ Cyrus onyuñ akpan owo ndibiọñọ utom oro, Ezra 6:6-12.
- 3 Utom oro ama okut unen, ema enyuñ eberede usuñ Itie-ukpono Abasi, Ezra 6:13-18.
- 4 Ema enim Usọrọ Nsaña-mbe (Passover) ke ekem ini esie, Ezra 6:19-22; Leviticus 23:5-8.

SE EKPEPDE EBAÑA

Ke ini uyom akwa mfiori ekọm emi mme owo ekenọde Abasi ke ini ekurede ndisin itiat-ukot-ufọk Itie-ukpono Abasi mika idopke kaña, mme asua Judah ye Benjamin ema edi ndise se ikotibede. Ke mmọ ekutde ete ke ema ekesin itiat-ukot-ufọk, mme asua oro enim idem mmọ nte ufan enyuñ ewut udọñ nditiene mme Jew mbọp Itie-ukpono Abasi. Mmọ ekedọhọ ete ke mmimọ inam ñkpọ inọ Abasi ke ido mme Jew, edi Nwed Abasi etiñ abaña mmọ ete: “Mmọ ebak Jehovah, enyuñ enam ñkpọ mme abasi idem mmọ” (2 Ndidem 17:33).

Mme Jew ema enyene ifiọk, oto ke se ikọwọrọde inọ mmọ ke edem, ebaña ñkpọ mmọñ-eyet emi enyenede ndida itie edieke etrede ndinam ñkpọ nnọ Abasi ke ofuri esit. Ndo-ndo oro ke mmọ ekenyọñ eka ke Jerusalem ke ema ekeduñ ke Babylon isua 70 ke ntañ-mfep, eketañ mmọ efep koro mmọ ekedomode ndinam ñkpọ nnọ Abasi ke ubak esit, enyuñ eka iso esin idem ke ukpono-ndem. Mme Jew ema enyene ukpep-ñkpọ ke ediwak isua oro, ndien ke idaha mmọ nte idut ikafiakke aba idue oto ke ukpono-ndem. Abasi inemke esit ke utom eke mitoho ofuri-esit, kpa ke idem mfin emi, edi Enye ọbọ, ama, onyuñ ọdiọñ utom eke owo ekededi anamde ọnọ Enye ke ofuri esit.

Unyime Iduhe

Ikọ Abasi obup ete: “Nso ediomu ke temple Abasi odiomu ye ndem?” Mbon ntañ-mfep emi ekefiakde enyọñ iduñ mmọ ema etim efiọk idaha mme asua mmọ ke enyin abasi, ke ntre mmọ ema etiñ aña-aña ete ke mme asua oro inyeneke ndiñwam ke utom ubọp ufọk Abasi. Emi ama ayarare se

mme asua ekedade efuk iso nte mme ufan onyuñ anam uduak mmọ ana iñwañ. “Ndien nditọ idut oro emem nditọ Judah ubọk, enyuñ esin mmọ ndutime ke ebọpde.”

Ñwed Abasi ekpep nnyin ete, “Edieke usuñ odude, eñwana, nte mbufo ekekeme, ndidu ke emem ye kpukpru owo” (Ñwed Mbon Rome 12:18); edi adaña enyene ndidu ke ini etiñde ebaña idiọk-ñkpọ ye ukpono-ndem. Edieke mme Jew ekpekeyakde mme okpono-ndem eñwam ke ndibọp Itie-ukpono Abasi, mme Jew ekpenyene ndiyak mmọ ñko ebuana ke ndikponọ Abasi ke Itie-ukpono Abasi, ndien oro akpasabare ufọk Abasi. Mfin, anditiene-Christ ikemeke ndinyime ye anam-idiọk ye idiọk-ñkpọ ndien ọbọhọ, ukem nte mme Jew ke eyo oko mikadianke idem utiñe-utiñe ye mmọ eke minimke Abasi ke akpanikọ ke ini oro.

Ndori-uyo

Usua ye isin-enyin emi mbon obio oro ekenyenede ebaña mme Jew ama osim idaha emi ekesinde mmọ ewet ñwed enọ edidem Persia edori mme Jew ikọ. Oto iyaresit, ye ufup, ye udu mmọ, ema ewet ata ediwak nsu-nsu ikọ ebaña mme Jew. Akpanikọ edi akpanikọ, onyuñ ọsọñ ada ke idemesie, edi abiaña ememem onyuñ oyom ediwak nsu ndinam enye ada. Ekewet ke ñwed oro ete ke mme Jew ekebọp ofuri obio Jerusalem ke ini mmọ ekebọpde Itie-ukpono Abasi ikpọñ. Se mmọ ekewetde ọkọwọrọ ete ke mme Jew ekebọp Jerusalem man mmọ esọñ ibuoat ye edidem enyuñ etre edidem ndibọ utomo nto ñkañ oro.

Edidem ikafinake idem nditim nduñfọre ikọ abiaña emi. Enye ama ọduñfọre mme ñwed onyuñ okut ete ke mkpọsọñ ndidem ema ekara Jerusalem, edi enye ikọduñfokere utom mme Jew, me ntak eke mmọ ekedude ke Jerusalem. Edidem ama ọbọrọ ñwed oro onyuñ ọnọ uyo ete yak mme andiduñ ke obio eka ke Jerusalem enyuñ etre mme Jew ndinam utom. Ke ini mme anditiene-Christ ke eyo emi enamde utom Ọbọñ, esiwak ndiyut edinam mmọ nsin ke abiaña. Ọbọñ ama ebemiso etiñ abaña emi ete: “Ọfọfọn ọnọ mbufo ke adañemi owo edisuñide mbufo, enyuñ enam mbufo isin-enyin, enyuñ etiñ kpukpru oruk idiọk-ñkpọ ke nsu edian mbufo kabaña Mi. Edaresit, edara eti-eti: koro utip mbufo ke Heaven omokpon” (Matthew 5:11, 12). Ke mme itie efen ke Ikọ Abasi, efiak esin anditiene-Christ ke uñwana ke abaña mme ñkpọ emi: “Edi edieke mbufo emede ime ke ini ekutde ndutuhọ ke erinam nti ñkpọ, oro edi se inemde Abasi esit. Ekekot mbufo ete edinam oro; koro Christ ke Idem Esie ama okut ndutuhọ kabaña mbufo, onyuñ ọkpọñ uwut-ñkpọ ọnọ mbufo, ete, mbufo ekpetiene esaña ke nde ikpat Imọ” (1 Peter 2:20, 21). “Edieke mbufo ekutde ndutuhọ ñko ke ntak edinen ido, osuk ọfọfọn ọnọ mbufo. Ekufehe se mmọ etiñde ndidikhe mbufo, ekunyuñ eyak esit otimere mbufo; . . . etiñ enyin enyene esit eke asanade, man ke nde eke etiñde ñkpọ edian mbufo, mmọ eke esuade eti uwem mbufo ke Christ ekpadia but” (1 Peter 3:14-16).

Ntak Nsin-ifik

Ñwed emi edidem Persia ekewetde ikọdọhọke ite etre ndibọp Itie-ukpono Abasi edi ọkọdọhọ etre ndibọp obio. Edieke mme Jew ekpekebeñede ete ikot ñwed oro, midighe, edieke mmọ ekpekenyuñ etiñde ikọ idem mmọ enọ edidem, ndusuk, ubiat ini ke ndibọp Itie-ukpono Abasi ikpokoduhe.

Mfin emi nnyin mme anditiene-Christ ke ediwak ini iyayak ubiọñọ eke otode mme anam-idiọk ye edisin eke mmọ esinde Abasi ke ndek akpan nnyin ndisin ofuri esit nnyin ke Eti-mbuk Obio Ubọñ Abasi. Mmeme ke Spirit ododuri ñkọri ke utom Itie-ukpono Abasi afiak edem kpa nte ọkpọsọñ ukọbọ ye edidori ikọ emi etode mmọ emi minimke ke akpanikọ enamde. Ọbọñ oyom nnyin ifofiop inọ Enye.

Ndusuk mmọ emi ekpepde Ñwed Abasi ekere ete ke ema emum utom ubọp Itie-ukpono Abasi enim ke ñkpọ nte isua 16. Nte ekpebebigi, ama ebighi akan nte akpanade ebighi. Ke ekem ini Darius ama ada ubọñ; ndien ke udiana isua ukara esie Abasi ama ọdọñ mme anditiñ ntiñ-nnim ikọ eka ke ọtọ mme owo ke Jerusalem enyuñ edemere esit mmọ ndinam ñkpọ. Mme Jew ekedọhọ ete ke ikemke ini kaña ndibọp. Mmọ ikọbọhọ odudu ndika iso ito edidem. Mmọ ekpekeme didie ndibọp ke enye minyimeke? Edi Abasi ama etiñ ebe ke anditiñ ntiñ-nnim ikọ ete “Nte edi ini eke mbufo ekpeduñde ke ufọk mbufo eke ekọñde ke obukpọk, ndien ufọk emi abiara?” (Haggai 1:4). Obufa edidem okodu ke ebekpo Persia ke ntre obufa ifet ama eberede ndinam utom ufọk Ọbọñ.

Mfin nnyin ikpenyene ndida kpukpru ifet ye ini eke inyenede ndinam utom nno Qboñ, ndinyuñ mmenere Obio Uboñ Esie. Ke akpaniko, Nwede Abasi odoho ete ke nnyin nte mme anditiene-Christ ikpafafak ifet, ke ikọ efen, ikpededep ufañ. Edieke ifet misopke isim nnyin, eno nnyin item ete iyoyom ifet oro, oro edi ndiworo nka ke ererimbot ndiyom se ikpanamde ino Qboñ. Owo udono oyom owo unwam; owo mmem-idem oyom owo emi etinde ikọ ndon-esit; anam-idiok oyom owo etin mbuk Jesus ono imo ye usuñ nte ekemede ndiworo ke idiok. Ediwak ufañ edu eno kpukpru owo, ndien edieke nnyin itimde ikpeme, iyekut mme ufañ oro.

Edifiak Ntono Utom

Oto ke unwam ye ikọ nsomidem emi mme anditin ntiñ-nnim ikọ Abasi ekenode, mme owo ema eson idem ye esit efiak etono ndibop Itie-ukpono Abasi. Andikara obio ama edi ke ini emi ndise se ekenamde; edi Abasi ama obiono enye nditre utom oro tutu eno nwede esok Darius eyom edidem osioro uyo ke nkpo emi. Andikara emi ekewet oyo ho akpaniko onyuni etin nte nkpo ekedide ke nde ke nde.

Edidem Darius ama donore mme nwede onyuni okut ete ke akpaniko, ema eno mme Jew odudu ndifiak nnyon nnyuni mbop Itie-ukpono Abasi. Enye ama ono etop esok andikara ete: “eyak utom ufok Abasi emi etie sun; yak qbon mme Jew, ye mbiowo mme Jew ebop ufok Abasi emi ke itie esie.” Edidem ama adian nko ete esio okuk ke utomo edidem ekpe mme bob-ufok, yak enyuni eno uwa ye edifop uwa: “Man mmọ ewa uwa eti utebe eno Abasi enyon, enyuni enam mkpe-ubok eno uwem edidem, ye eke ndito esie.” Ntre ke nnyin ikut nte Ikọ Abasi osude: “Ke adanemi usuñ owo enemde Jehovah esit, enye anam idem mme asua esie etie emem-emem ye enye” (Mme Nke 16:7).

Edibop Nkure

Oto ke unyime Abasi ye unwam emi edidem ye andikara ekenode, mme Jew ema ekeme ndibop Itie-ukpono Abasi emi nkure ke oyo ho usen ita ke ofion Adar ke oyo ho isua ukara Darius itiokiet. Ekenem didie mbon oro esit ke ini mmọ ekebererede usuñ Itie-ukpono Abasi, enyuni edade uwa ye eno ima esit edi ekese! Mmọ ema enam uduak Abasi, ndien ke emi mmọ ekedok edidion. Ntre ke edi ye nnyin. Iduhe inemesit emi okponde ke ofuri ererimbot akan ndinam oyo ho uduak Abasi ke ofuri esit. “Ndinam se inende enem eti owo esit” (Mme Nke 21:15).

MME MBUME

- 1 Nso ke mme asua Judah ye Benjamin ekebene ndinam ke ini mmọ ekutde nte ebopde Itie-ukpono Abasi?
- 2 Nso idi ntak emi Nditọ Israel mikonyimeke emi?
- 3 Nso efen ke mme asua ekenam?
- 4 Mme asua ekenam didie etre utom edibop Itie-ukpono Abasi?
- 5 Abasi akanam didie man efiak etono utom edibop Itie-ukpono Abasi?
- 6 Anie ekedi obufa edidem Persia emi okonode uyo ete owo okubiono utom emi?
- 7 Ke ini ewe ke ekebob Ufok Abasi oro ekure?
- 8 Eketie didie mme Jew ke idem ke ini ekebererede usuñ itie-ukpono Abasi?
- 9 Nso edinam eketiene ediberede usuñ itie-ukpono Abasi emi?